

ÜVEYS İLE GİYDİM HIRKA
(ŞİİR ŞERHLERİ)
(Kitap Tanıtımı)

Yılmaz ÖKSÜZ*

Klâsik şiirimizin yüksek zümreye hitap ettiği, halktan kopuk olduğu, Arapça-Farsça kelimelere boğulduğu, ağdalı bir dille yazıldığı vb. hususunda birçok tartışma yapılmış ve hâlâ yapılmaktadır. Bütün bunlar bir yana. Şu kadarını söylemek gerekir ki; klâsik şiirimiz gerçekten ilk bakışta günümüz insanına yabancı gelmekte ise de güzel bir edâ ile okunup yaşayan Türkçe ile izah edildiğinde onun ruhunu okşamakta ve duygularını harekete geçirmektedir. İşte Âlim Yıldız'ın kaleminden süzülen ve BE Yayınları (Sivas 2014) tarafından okurlarının ilgisine sunulan "*Üveys İle Giydin Hırka*", bu gayeye hizmet edebilecek güzide bir eser.

111 sayfa hacminde altı şiir şerhinden oluşan eserde sırasıyla birer adet tevhid, münâcât, naat, devriye, mersiye ve gazel bulunmaktadır. Manzumelerin sırası hususunda klasik edebiyatımızdaki divan tertibi geleneğine riayet eden müellif, önce tür yâhut şâir hakkında bilgi vermekte sonra söz konusu şiiri şerh etmektedir. Bu bağlamda yazar, ilk sırayı Niyazî-i Mısrî'nin tevhidine ayırıyor. On altı beyitten meydana gelen şiire, "*Velî ârif celâl içre cemâlini görür her dem*" başlığını vermek

---

* Öğr. Gör., Gaziosmanpaşa Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, yilmaz.oksuz@gop.edu.tr

sûretiyle kâinattaki hususların aslında yüce yaratıcının celâl ve cemâl sıfatlarının birer yansıması olduğunu, bunların sürekli birbirini takip ettiğini ve ârif olanların “*güzel bakan güzel görür*” sırrınca celâl içindeki cemâli gördüğünü ifade ediyor.

İkinci sırada Fuzûlî'nin “*Yok bende bir amel sana şâyeste*” mısraında kendini bulan münacatını görüyoruz ki yazar, kulun acz ve fakrının dile getirildiği şiiri aynı hassasiyetle açıklıyor. Münacattaki bazı kavramların fatiha suresindeki “sırat-ı müstakîm” ifadesini çağrıştırdığı, “sırât-ı müstakîm” üzere gidebilmek için Rabb'in lutfu ile Hz. Peygamber'in rehberliğinin gerekli olduğu ve “yâ Rab” ifadesiyle başlayan şiirin yine “yâ Rab” nidasıyla sona erdiği, münacatın ruhuna uygun bir eda dile getiriliyor.

Bu yakarışın ardından “*Esîr-i derd-i aşkım yâ Resûlallah*” nidasıyla bizi karşılayan yazar, üçüncü kısımda Süleyman Nahîfî'nin peygambere duyduğu aşk ve hasreti okuyucuya nahif bir üslupla aktarmayı tercih ediyor. “Bu gül bahçesinde cefâ dikeninden incinmiş nasipsiz, çâresiz bir bülbülüm” diyerek başladığı şerhe “kerem kıl lutf u ihsânınla, acı çekmekte olan gönlümü mutlu et, nahîfiyim kapında bir dilenciyim ey Allah'ın sevgilisi” ifadesiyle nihayet veriyor.

Bir sonraki şiirde Yunus Emre ile “*Sorun bana kande idim*” diyerek insanın bezm-i elestten önceki durumuna işaret eden yazar, Allah'tan ayrılan nur-ı ilahînin tekrar Allah'a dönüşünü vahdet-i vücud anlayışı içerisinde ele alıyor. Buna göre; Eyyûb ile derde esir, Yunus ile balık karnında, Zekeriya ile ağaç gövdesinde, Nuh ile tufanda, İsmail ile bıçak altında, Yûsuf ile kuyuda, Yâkub ile efganda olan insan, Belkis ile tahta oturmakta, Süleyman ile saltanat sürmekte, Musa ile Tur'a çıkmakta ve nihayet Ahmed ile mi'râca yükselmektedir. Aynı insan, bir yandan Mansur ile “ene'l-hak” deyip dâra çekilirken diğer yandan itaatin sembolü

Üveys ile hırka giyip kutlu bir mahrumiyete doğru yürümektedir. Nitekim eser, ismini de buradan alıyor:

Mi'râc gecesi Ahmed'in döndürdüm arşta na'linin

Üveys ile giydim hırka Mansur'la urganda idim.

Yıldız, "Ecel celâlîleri aldı Mustafa Hânı" başlığıyla yazdığı kısımda 16. yüzyıl şairi Taşlıcalı Yahyâ'yı bugüne getirirken Şehzâde Mustafa'nın idamından duyduğu üzüntü ve ıstırabı da dizelerine hem-dem eyliyor.

Ve artık veda vakti yaklaşmıştır. Ama Osman Nevres'in yücelen sevdasını konuk ettiği o muhteşem gazelinin büyüü içinde bunu geç anlıyoruz. Yazar, aşkın yüceliğini, sevgilinin erişilmezliğini ama buna rağmen vazgeçilmezliğini aşağıdaki beytin birinci mısrasıyla özetliyor.

Zülfün görenlerin hep bahtı siyah olurmuş

Tek zülfünü göreydim bahtım siyah olaydı.

Niyazî ile celal içindeki cemâli gören, Fuzûlî ile "yâ Rab" diyerek yakarıшта bulunan, Nahifî ile aşk derdinin esiri olan, Yûnus ile âlemi dolaşan, Taşlıcalı ile haksızlığı eleştiren Yıldız, Nevres ile gazel vadisinde gezen güzeli resmetmektedir. Sonuç olarak; Veysel Karânî'nin çok istediği halde -annesine olan itaatinden dolayı Hz. Peygamber'i görememesi, ama bununla birlikte ona inanması ve onun dinini en güzel şekilde yaşaması gibi, müellif söz konusu şiirlerin şâirlerini görmemiş ama onların eserlerini -yaşayan Türkçe'ye itaat ederek- en güzel şekilde yorumlamıştır; yahut tasavvuftaki üveysîlik makâmı ile silsiledeki kopukluğun giderilmesi misâli, yazar klâsik edebiyatımızın sayısız ürünlerinden altı tanesini şerhetmek sûretiyle geçmiş ile bugün arasındaki dil ve üslup farklılığından doğan kopukluğu gidermiş, âdeta edebiyat gülşenimizden aldığı altı kırmızı gülü bugünün insanına birer gonca tazeliğinde sunmuştur denilebilir.

